

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 43/2005 vp**

**Hallituksen esitys laiksi alusten jääluokista ja
jäänmurtaja-avustuksesta**

Liikenne - ja viestintävaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 11 päivänä lokakuuta 2005 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi alusten jääluokista ja jäänmurtaja-avustuksista (HE 149/2005 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi liikenne- ja viestintävaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Aila Salminen, liikenne- ja viestintäministeriö
- oikeustieteen tohtori, dosentti Pekka Lämsinen
- professori Arvo Myllymäki
- professori Tuomas Ojanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki alusten jääluokista ja jäänmurtaja-avustuksesta. Esityksen pääasiallisena tarkoituksena on lisätä alusliikenteen turvallisuutta ja sujuvuutta sekä ehkäistä alusliikenteestä ympäristölle aiheuttamia haittoja. Lakiehdotus sisältää säännöksiä muun ohella alusten jääluokista sekä aluksen jääluokan määräytymisestä, peruuttamisesta ja uuden jääluokan vahvistamisesta samoin kuin jäänmurtaja-avun antamisesta aluksille.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2006 eli samana

päivänä kuin toisessa hallituksen esityksessä (HE 150/2005 vp) säädettäväksi ehdotettu väylämaksulaki on tarkoitettu tulemaan voimaan.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa arvioidaan perustuslain 80 §:n 2 momentin kannalta lakiehdotuksen säännöksiä Merenkululaitoksen määräystenantovallost. Perustelujen mukaan lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Hallitus on kuitenkin pitänyt perustuslakivaliokunnan lausunnon hankkimista esityksestä suotavana.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Kaikki alukset kuuluvat johonkin lakiehdotuksen 3 §:ssä mainituista kuudesta jääluokasta. Alus merkitään jääluokkaluetteloon pääsäännön mukaan luokituslaitoksen alukselle antaman luokitusmerkinnän ja merkinnän jääluokkaviitasta ilmaisevan vastaavuusluettelon perusteella. Jos aluksella ei ole luokitusmerkintää, Merenkululaitos vahvistaa sille jääluokan laivansääntöön hakemuksesta 7 §:n 2 momentin nojalla joko Suomen tai 6 §:ssä tarkoitetun valtion jääluokkamääräysten mukaisesti taikka vaihtoehdoisella menetelmällä arvioitun jäissäkulkukyvyn perusteella. Merenkululaitos voi 8 §:n nojalla määrittää aluksen jääluokan, jos on perusteltua syytä epäillä aluksen jääluokan tai jäissäkulkuominaisuuksien poikkeavan olennaisesti Suomessa annetuista jääluokkamääräyksistä. Merenkululaitoksen on lisäksi 9 §:n perusteella tarvittaessa peruutettava vaurioituneen tai rakenteelliselta kunnoltaan huonontuneen aluksen jääluokka ja vahvistettava alukselle uusi, sen jäissäkulkuokykyä ja rakenteellista kuntoa vastaava jääluokka.

Aluksen jääluokalla on nyt arvioitavana olevan lakiehdotuksen perusteella vaikutusta vain 10 §:n 3 momentin nojalla tehtävään päätökseen jäänmurtaja-avun antamisrajoituksista. Valtiosääntöoikeudellinen arvio siitä, että aluksen väylämaksu on toisessa hallituksen esityksessä (HE 150/2005 vp) ehdotettu määräytyväksi osin aluksen jääluokan perusteella, tulee tehtäväksi mainitun toisen esityksen käsittelyn yhteydessä.

Jääluokkamääräykset

Merenkululaitos antaa lakiehdotuksen 4 §:n 1 momentin nojalla tarkemmat määräykset eri jääluokkiin kuuluvien alusten rakenteelle, koneeteholle ja muille jäissäkulkuominaisuuksille asetettavista vaatimuksista samoin kuin jääluokan määrittämismenetelmistä ja jääluokkien välisistä eroista.

Perustuslakivaliokunta on aiemmin pitänyt ehdotetun kaltaisen määräystenantoavallan antamista Merenkululaitokselle mahdollisena (PeVL 46/2004 vp, s. 2/I). Säänneltävään toimintaan liittyy runsaasti sellaisia ammatillisia erityispiirteitä, joita valiokunnan käytännössä on vakiintuneesti pidetty perustuslain 80 §:n 2 momentissa tarkoitettuina erityisinä syinä.

Perussäännökset alusten jääluokista ovat lakiehdotuksen 3 §:ssä. Alus kuuluu johonkin siinä mainituista kuudesta jääluokasta aluksen jäissäkulkuominaisuuksista ja jäänmurtaja-avun tarpeesta riippuen. Esimerkiksi ylimpään jääluokkaan kuuluu alus, joka sen rakenne, konetehto ja muut ominaisuudet huomioon ottaen pystyy kulkemaan vaikeissa jääolosuhteissa yleensä ilman jäänmurtajan apua. Toiseksi alimpaan jääluokkaan taas kuuluu teräsrunkoinen ja rakenteeltaan avomerikelpoinen alus, joka — siitä huolimatta, että alusta ei ole vahvistettu jäissä kulkua varten — pystyy omalla kuljetuskoneistolla kulkemaan erittäin helpoissa jääolosuhteissa.

Valtuutus on ehdotetun lain säännöksiin riittävän tarkasti sidottu ja valtuudessa on kysymys säädettävää lakia tarkempien määräysten antamisesta. Kun lisäksi otetaan huomioon, että määräykset koskevat aluksen rakenteen, konetehton ja jäissäkulkuominaisuuksien kaltaisia laivanrakennusteknisiä seikkoja, ei ehdotus näiltä osin muodostu perustuslain 80 §:n 2 momentin kannalta ongelmalliseksi.

Muita seikkoja

Merenkululaitos voi 8 §:n nojalla toimittaa aluksella tarkastuksen aluksen jääluokan määrittämiseksi. Asiasyhteyden perusteella on sinänsä selvää, että tarkastus ei käytännössä voi ulottua kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin aluksella (ks. esim. PeVL 16/2004 vp, s. 5—6). Tarkastuskohteen tämän kaltaisesta rajauksesta on kuitenkin aiheellista lisätä lakiin maininta (PeVL 37/2004 vp, s. 3/II).

Valiokunta kiinnittää liikenne- ja viestintävaliokunnan huomiota siihen, että lakiehdotuksen säännöksistä ei käy lainkaan ilmi, millaisiin tai

minkä kokoluokan aluksiin lakia sovelletaan. Ehdotusta on syytä täydentää lain soveltamisalaa tältä osin täsmentävällä säännöksellä esimerkiksi aluksen määritelmästä.

Lakiehdotuksen kieliasua (esim. 3 §:n 5 kohta) on syytä vielä kohentaa.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

*että lakiehdotus voidaan käsitellä taval-
lisen lain säätämisjärjestyksessä.*

Helsingissä 8 päivänä marraskuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Kimmo Sasi /kok
jäs. Hannu Hoskonen /kesk
Sinikka Hurskainen /sd
Roger Jansson /r
Annika Lapintie /vas
Reino Ojala /sd
Klaus Pentti /kesk

Markku Rossi /kesk
Simo Rundgren /kesk
Seppo Särkiniemi /kesk
Astrid Thors /r
Jan Vapaavuori /kok
vjäs. Esko Kiviranta /kesk
Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sami Manninen.